

слѣзли отъ конетѣ и продължавали да се сражаватъ спешени. Като лъвове се борили тѣ, косени отъ турскитѣ стрели. А Райко и гражданитѣ били прости зрители отъ кулитѣ и стениѣ на Перитеорионъ. Смъртно раненъ Момчилъ падналъ, а малкото му останали живи борци веднага сложили оржжие. Расправятъ, че самъ Кантакузинъ плакалъ надъ трупа на юнака, който само преди единъ часъ вселявалъ ужасъ у всички.

Отъ бойното поле византийцитѣ веднага тръгнали къмъ Ксанти, гдето нѣмало още никакви известия за сражението. Привърженицитѣ на Момчила, чиято смъртъ била оплаквана отъ многобройни роднини и приятели, се предали безъ съпротива; Кантакузинъ съ рицарско великодушие позволилъ на Момчиловата жена-българка да се върне въ отечеството си съ всичкото си имущество.

Още веднъжъ срещналъ историческия образъ на единъ отъ многото герои, възпѣвани и до днесъ въ народнитѣ пѣсни на сърби и българи. Появилъ се като метеоръ и следъ кратко величие пакъ изчезналъ, исполинскиятъ образъ на Момчила, вижда се, произвелъ дълбоко впечатление на южнитѣ славяни. Въ най-старитѣ сръбски лѣтописи четемъ: „Въ лѣто 6869 (1361) погибъ Момъчило периторьскій“; наистина, годината е дадена невѣрно, но споменътъ за Момчила е запазенъ и въ Пиротъ, и въ херцеговинския Пирлиторъ, кждето, поради съзвучие на имената, се пренесло мѣстото на легендата отъ забравения крайморски Периторъ<sup>15</sup>.

Следъ падането на Момчила явилъ се другъ българинъ, който съ голѣмъ успѣхъ се намѣсилъ въ изтощаващитѣ Византия спорове около престола. Въ 1346 г. императрица Ана се обърнала съ молба за помощъ къмъ едного отъ най-силнитѣ български боляри — Баликъ, чиято резиденция била въ Карбона (днешния Балчикъ) и който по произходъ билъ куманинъ. Баликъ ѝ изпратилъ 1000 души подъ началството на братята Тодоръ и Добротичъ, които успѣли да покорятъ въ полза на императрицата гръцкитѣ градове по тракийското понтийско крайбрѣжие. За награда Добротичъ получилъ ржката на дъщерята на мегадукса Апокавъкъ, но по-късно, когато съ войската на императрицата нападналъ Силимврия, билъ разбитъ отъ Факрасеса, Кантакузиновъ полководецъ. По-после той се укрепилъ въ Мидия, а отъ тамъ съ партизански отрядъ нападалъ останалитѣ вѣрни на Кантакузина градове. Анти-императорътъ отъ своя страна го обсадилъ въ Мидия презъ 1348 г., но безъ успѣхъ. Най-после Добротичъ, както ще видимъ по-долу, станалъ още по-могъщественъ въ самата България<sup>16</sup>.

Стефанъ Душанъ следъ дълга обсада превзелъ Сересъ и въ 1346 год. тържествено се коронясалъ въ Скопие за *царъ на сърбитѣ и гърцитѣ*. Сина си Урошъ назначилъ за кралъ. Не много преди това, съ съгласието на двамата славянски патриарси — търновския и охридския, той въздигналъ архиепископа Иоаникия въ санъ *сръбски патриархъ*. Коронацията била извършена отъ Иоаникия съвмѣстно съ търновския патриархъ Симеона<sup>17</sup>. На тази постѣпка на силния сръбски князь отъ Цариградъ отговорили съ безполезни проклетия. Тогава Душанъ решилъ да потегли срещу самата Византия и тамъ да осигури престола си, но съ нищо не можалъ да убеди венециянитѣ, които винаги му били вѣрни приятели, да скжсатъ съ византийцитѣ.

При Душана сръбската държава достигнала до най-голѣмия предѣлъ на своето развитие: нейната мощъ се простирала отъ Арта до Бѣлградъ, отъ далматинскитѣ скалисти брѣгове до Места. Въ Македония само Солунъ оставалъ още визинтийски. Въ превзетитѣ страни, чиито крепости били окупирани и жителитѣ подчинени на сръбски началници, Душанъ навсѣкжде възстановилъ предишнитѣ имъ привилегии и всичко, което имъ било дадено